

Kriza Kongresne stranke

Amir Muharemi

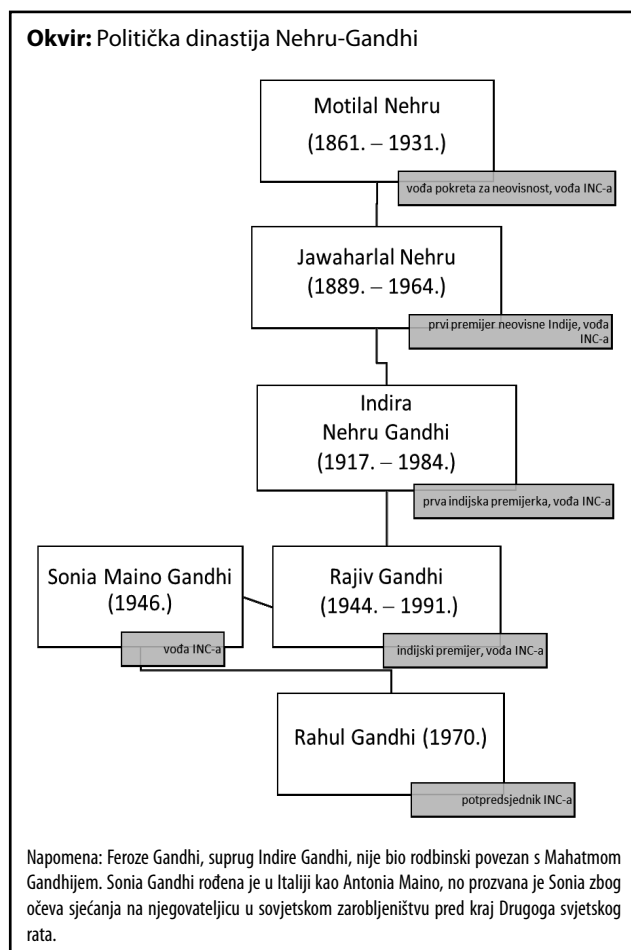
**Najstarija indijska politička
stranka, Indijski nacionalni
kongres, u najvećoj je krizi od
svojeg nastanka prije 130 godina**

Najstarija indijska politička stranka, Indijski nacionalni kongres (*Indian National Congress*, skraćeno Kongresna stranka), u najvećoj je krizi od svojeg nastanka prije 130 godina. Stranka doživljava postupno i uporno posrtanje u seriji izbornih poraza, od pokrajinskih izbora u svibnju (savezne države Andhra Pradesh,¹ Telangana, Arunchal Pradesh, Orissa,² Sikkim), listopadu (savezne države Maharashtra i Haryana) te studenom i prosincu (savezne države Jammu i Kašmir te Jharkhand) do izbora za donji dom saveznog parlamenta (Vijeće naroda, *Lôk sabhā*), održanih od 7. travnja do 12. svibnja.³ Ovakav razvoj događaja otvara pitanje budućnosti političke dinastije Nehru-Gandhi, kao i pitanje radi li se o dijelu normalnog ciklusa uspona i padova ili je pak na djelu povijesno nestajanje s političke scene.

Stranka i zemlja

Kongresna je stranka od svojeg osnutka 1885. godine zamišljena vrlo ambiciozno i hrabro, usprkos velikim preprekama koje pred nju stavlja vrlo kompleksno društvo, kakvo je indijsko uvijek i bilo, premreženo i stratificirano vjerama, rasama, kastama, klasama, sektama svih mogućih i zamislivih boja, veličina i oblika. Kongresna stranka sebi je uzela za pravo i zadatak predstavljati sve njih u borbi za neovisnost od kolonijalne vlasti (Guha 2010). U samim počecima stranke članovi su bili sekularno orijentirani intelektualci iz viših društvenih slojeva (kasta), djeca britanskoga obrazovnog sustava. Imali su uspjeha te su stvorili organizacijsku mrežu na prostoru cijele Indije, ali samo unutar tankog sloja na vrhu društvene strukture (Malik i Malik

Amir Muharemi, magistar međunarodnih odnosa, veleposlanik Republike Hrvatske u Indiji. Svi stavovi izneseni u članku osobni su stavovi autora. E-pošta: muharemi61@yahoo.com

2014: 21). Tako je bilo sve do dolaska Gandhija iz Južne Afrike i njegova priključenja stranci. Pokazalo se da je on prvorazredni organizator i prikupljač sredstava, sposoban stranku približiti najširim slojevima (Anderson 2012). Od njegova dolaska 1915. godine Kongresna stranka i indijska politika dobivaju ono što im je nedostajalo – dubinu utjecaja u društvu i bazu u najširim slojevima (Kothari 1970: 51). Gandhi je u indijsku politiku uveo svoju tehniku "moralnog uvjeravanja" (sanskritski *satyāgraha*), uvidjevši da je pred indijskim domoljubima dugotrajna borba, i to ne samo sa stranim (vanjskim) kolonizatorom, već i s unutarnjim problemima indijskog društva – apatijom, podjelama, kompleksima manje vrijednosti, neorganiziranošću i sl. Jednako tako jasno je vidio da viši i srednji slojevi društva (urbana elita) ne mogu sami iznijeti borbu za nezavisnost i nacionalni preporod. Potpora stranci, koja je ujedno postala i središnja institucija cjelokupnoga nacionalnog preporoda, potekla je iz "baze", a Gandhi ju je postavio na temelje "moralne superiornosti", "nenasilja", požrtvovnosti i uključenosti svih slojeva, poglavito u smislu hindusko-muslimanskog jedinstva.

Kongresna stranka bila je, dakle, prije neovisnosti i odmah nakon stjecanja neovisnosti toliko dominantna u nametanju sebe kao središnje intelektualno-političke snage da je praktički bila glasnogovornicom cijele nacije, kao i medijem provođenja političkih akcija, nametanja vrijednosti i pravaca političkih promjena. Ova (*de facto*) hegemonija Kongresne stranke proizlazi iz vrlo široke baze koja je u sebi objedinjavala čitav spektar

političkih mišljenja, prisutnosti čvrste organizacije na cijelom prostoru Indije. Bitan element u postizanju takve pozicije bila je i činjenica da je stranka u svojim redovima imala najbolje umove Indije tog vremena. Bili su to Mohandas Gandhi, Jawaharlal Nehru, Subhas Chandra Bose i Vallabhbhai Patel, ljudi s karizmom i karakterom koji su odlučujuće utjecali na formiranje dominantnog političkog diskursa u Indiji.⁴ Utjecaj Kongresne stranke bio je toliki da su čak i njezini politički rivali smatrali da moraju djelovati unutar ideološkog svjetonazora koji su bili postavili njezini vođe. Tako su gotovo sve stranke koje su bile politički konkurenti Kongresa podržavale religijski pluralizam, nesvrstanost u vanjskoj politici te neki od oblika socijalne države (Guha 2014).

Neovisnost i podjela zemlje, odnosno stvaranje Pakistana i sve traume koje su iz toga proizašle stvorili su svojevrsni politički vakuum koji je Kongresna stranka (gotovo) u potpunosti monopolizirala kao jedina istinski dominantna politička snaga, prije svega potpunom identifikacijom s pokretom za neovisnost Indije. Kada su 1951. godine počele pripreme za prve parlamentarne izbore u neovisnoj Indiji, pojavile su se brojne stranke i pokreti, no Kongresna stranka bila je u velikoj prednosti koju je kroz izborni sustav relativne većine pretvorila u veliku pobjedu na izborima 1952. godine, osvojivši 45 posto glasova i 73 posto mandata (364 od 489 mjesta) (Kesalu 2014: 60). Na prvim izborima sudjelovale su 74 političke stranke različitih provenijencija, od nacionalnih do regionalnih, dok danas na parlamentarnim izborima sudjeluje blizu 200 različitih stranaka i koalicija. Kako se politička scena usložnjava pod utjecajem razvoja društva i različitih socijalnih, kulturnih, etničkih, kastinskih, vjerskih razlika, tradicija i utjecaja, taj broj i dalje raste.

Dominacija Kongresa nastavila se do sredine 1960-ih godina, kada su jedini pravi izazovi dolazili iz same stranke, od regionalnih lidera koji su uspijevali uspostaviti snažne baze u svojim matičnim saveznom državama. Početci opadanja moći Kongresne stranke vidljivi su prvi put na četvrtim parlamentarnim izborima 1967. godine, prvim postnehuovskim izborima,

**Kongresna stranka bila je prije
neovisnosti i odmah nakon stjecanja
neovisnosti toliko dominantna
u nametanju sebe kao središnje
intelektualno-političke snage da
je praktički bila glasnogovornicom
cijele nacije**

kada Kongresna stranka osvaja 40,78 posto glasova odnosno 54,62 posto mandata (Kesalu 2014: 60). Jednako tako izgubila je vlast u osam saveznih država. Politika "čvrste ruke", kojom je Indira Gandhi vodila stranku, dovela je do prvog stranačkog raskola 1969. godine. Stranka se uspješno konsolidirala oko njezina "lika i djela", posebice nakon premoćne pobjede na

Tablica 1. Parlamentarni izbori u Indiji, 2009. – 2014.

Stranka	2009.			2014.			Razlika	
	Koalicija	Mandati	%	Koalicija	Mandati	%		%
Indijska narodna stranka (<i>Bharatiya Janata Party</i> , BJP)	NDA	116	21,36	NDA	282	51,93	166	30,57
Indijski nacionalni kongres (<i>Indian National Congress</i> , INC)	UPA	206	37,94	UPA	44	8,10	-162	-29,84
Sveindijski dravidski progresivni savez Anne (<i>All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam</i> , AIADMK) ^a	TF	9	1,66		37	6,81	28	5,15
Sveindijski <i>grassroots</i> kongres (<i>All India Trinamool Congress</i> , TMC)	UPA	19	3,50		34	6,26	15	2,76
Pučka stranka Bijua (<i>Biju Janata Dal</i> , BJD) ^b	TF	14	2,58		20	3,68	6	1,10
Shivajijeva vojska (<i>Shiv Sena</i> , SS) ^c	NDA	11	2,03	NDA	18	3,31	7	1,28
Stranka zemlje Telugu (<i>Telugu Desam Party</i> , TDP)	TF	6	1,10	NDA	16	2,95	10	1,85
Nacionalni odbor Telangane (<i>Telangana Rashtra Samithi</i> , TRS)	NDA	2	0,37		11	2,03	9	1,66
Komunistička partija Indije (marksistička) (<i>Communist Party of India (Marxist)</i> , CPI(M))	TF	16	2,95	TF	9	1,66	-7	-1,29
Kongresna stranka mladeži, rada i poljoprivrednika (<i>YSR Congress Party</i> , YSRCP)					9	1,66	9	1,66
Nacionalistička kongresna stranka (<i>Nationalist Congress Party</i> , NCP)	UPA	9	1,66	UPA	6	1,10	-3	-0,56
Socijalistička stranka (<i>Samajwadi Party</i> , SP)		23	4,24		5	0,92	-18	-3,32
Pučka stranka (ujedinjena) (<i>Janata Dal (United)</i> , JD(U))	NDA	20	3,68		2	0,37	-18	-3,31
Stranka društvene većine (<i>Bahujan Samaj Party</i> , BSP)	TF	21	3,87		0	0,00	-21	-3,87
Savez za dravidski progres (<i>Dravida Munnetra Kazhagam</i> , DMK)	UPA	18	3,31		0	0,00	-18	-3,31
Neovisni kandidati		9	1,66		0	0,00	-9	-1,66
Ostale stranke	NDA	10	1,84	NDA	20	3,68	10	1,84
	UPA	10	1,84	UPA	10	1,84	0	0,00
	TF	13	2,39	TF	1	0,18	-12	-2,21
		43	7,92		137	25,23	94	17,31
Ukupno NDA		159	29,28		336	61,88	177	32,60
Ukupno UPA		262	48,25		60	11,05	-202	-37,20
Ukupno TF		79	14,55		10		-69	-14,55
Ukupno		543			543			

Izvor: Indijsko izborno povjerenstvo 2010, 2014.

^a Anna ("stariji brat" na tamilskom) je nadimak koji je nosio tamilski političar C. N. Annadurai (1909. – 1969.).

^b Biju je nadimak koji je nosio otac moderne pokrajine Orisse, Bijayananda Patnaik (1916. – 1998.).

^c Shivaji, kralj u vrijeme Carstva Maratha (1674. – 1680.)

^d NDA, Nacionalni demokratski savez (*National Democratic Alliance*)

^e UPA, Ujedinjeni progresivni savez (*United Progressive Alliance*)

^f TF, Treća fronta (*Third Front*)

izborima 1971. godine i osvojenih 68 posto mandata. No, sve veće identificiranje s liderom, centraliziranje donošenja odluka i nedemokratske metode upravljanja dovele su do velike političke krize 1975. godine, koju je Indira Gandhi "razriješila"

uvođenjem izvanrednog stanja i suspenzijom demokracije koja je trajala do siječnja 1977. godine. Ova nepopularna mjera dovela je do ujedinjavanja oporbenih stranaka u veliku koaliciju pod imenom Narodna stranka (*Janata Party*), koja prvi

Tablica 2. Pokrajinski izbori u Indiji, 2009. – 2014.

Pokrajina	2009.		2014.		Razlika	
	Mandati	%	Mandati	%	Mandati	%
Andhra Pradesh	100	57,14	0	0,00	-100	-57,14
Telangana	51	42,86	21	17,65	-30	-25,21
Arunachal Pradesh	42	70,00	42	70,00	0	0,00
Orissa	27	18,37	16	10,88	-11	-7,49
Sikkim	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Maharashtra	82	28,47	42	14,58	-40	-13,89
Haryana	40	44,44	15	16,66	-25	-27,78
Jammu i Kašmir	17	19,54	12	13,79	-5	-5,75
Jharkhand	25	30,86	6	7,40	-19	-23,46

Izvor: Indijsko izborno povjerenstvo 2010, 2014.

put smjenjuje Kongresnu stranku s vlasti. Ujedinjavanje samo poradi smjenjivanja Kongresne stranke nije bilo dovoljno jak kohezivni faktor, te se nakon dvije godine koalicija raspada, a Indira Gandhi i Kongresna stranka na velika se vrata vraćaju na vlast. Slijedi serija dramatičnih događaja: 1984. godine Indiru Gandhi ubijaju njezini tjelohranitelji Sikhi,⁵ sin Rajiv preuzima stranku i vlast, njega pak tijekom predizborne kampanje ubija pripadnica Tamilskih tigrova (*Liberation Tigers of Tamil Eelam, LTTE*)⁶ te nakon velikih previranja unutar stranke Narasimha Rao 21. lipnja 1991. godine, točno mjesec dana nakon ubojstva Rajiva Gandhija, polaže prisegu kao novi premijer Indije te drži u isto vrijeme i mjesto predsjednika Kongresne stranke po obrascu koji je uvela Indira Gandhi (Malhotra 2015).

Kriza vodstva i izborni sunovrat

Nakon gubitka izbora 1999. i konsolidacije stranke te dobre pripreme za koalicijsko dogovaranje na svim razinama, Kongresna stranka 2004. godine uspijeva ponovo doći na vlast i ostaje na vlasti dva izborna ciklusa.

Parlamentarni izbori 2014. godine, na kojima Kongresna stranka osvaja samo 44 od 543 mandata (*tablica 1*), donijeli su joj pak nakon desetogodišnjeg obnašanja vlasti (u različitim koalicijama) najveći poraz u njezinoj povijesti. Optimisti taj rezultat mogu gledati iz perspektive osvojenih glasova (gotovo petina ukupnog tijela), no to ne mijenja činjenicu da je rezultat bio ispod očekivanja čak i najvećih unutarstranačkih pesimista. Posljednjih godina u seriji izbora u saveznom državama od sjevera do juga stranka sustavno postiže vrlo loše rezultate (*tablica 2*). Političke računice stranke nisu se ostvarile ni u novoosnovanoj državi Telangani, nastaloj 2014. godine dijeljenjem države Andhra Pradesh na inicijativu Kongresne stranke koja je u to vrijeme bila na vlasti i na saveznoj i na pokrajinskoj razini. Kongresna stranka izgubila je izbore od regionalne stranke, broj 22 - kolovoz 2015.

Nacionalnog odbora Telangane (*Telangana Rashtra Samithi, TRS*), u saveznoj državi koju je bila kreirala po svojem nahođenju. Uslijedili su parlamentarni izbori te zatim opet serija izbora po saveznom državama na kojima je redom gubila, zaključno s katastrofom na izborima za glavni grad New Delhi u veljači 2015. godine, gdje je nakon obnašanja vlasti u tri uzastopna mandata, od 1998. do 2013. godine, ostala bez ijednog mandata. Utjehu joj može pružiti samo još to da u gornjem domu parlamenta (*Rajya Sabhā*) ima 70 zastupnika, što je dovoljan broj da može opstruirati BJP-ovu izvršnu vlast, te da još (uvijek) ima 11 šefova vlada saveznih država (*chief ministers*).

Staro pitanje i problem stranke, problem vodstva, nedavno se ponovno aktualiziralo u raspravi o stranci u medijima nakon što je potpredsjednik stranke Rahul Gandhi odlučio otići na odmor tijekom parlamentarne rasprave o proračunu koja je počela 23. veljače 2015. godine. Parlamentarne rasprave o proračunu svugdje su vrlo važne, a u Indiji posebice, te je ovaj potez mladoga Gandhija izazvao mnogo čuđenja i pitanja. Jedno od

Utjecaj Kongresne stranke bio je toliki da su čak i njezini politički rivali smatrali da moraju djelovati unutar ideološkog svjetonazora koji su bili postavili njezini vođe

najvažnijih pitanja (i spekulacija oko toga) bilo je pitanje mogućeg udara ili kadrovskih promjena na vrhu stranke.

Izborni rezultati svakako su bili razočaravajući za stranku, ali se oni isto tako mogu shvatiti kao dio normalnog političkog ciklusa (nakon uvođenja izvanrednog stanja 1977. i 1996.

godine Kongresna stranka bila je doživjela slične padove te se potom vratila). Neki stranački insajderi već govore da se u različitim dijelovima zemlje vide početni znaci oporavka te odgovorno tvrde da je svakako prerano pokapati Kongresnu stranku.

Brojni prebjezi iz stranke na pokrajinskoj razini pokazuju da neki ne vjeruju u (brzi) oporavak stranke. Paralelno s tim, deset godina na vlasti na saveznoj razini (2004. – 2014.), brojni korupcijski skandali,⁷ kao i Narendra Modi (BJP) i njegov glavni operativac Amit Shah te njihova agresivna i uspješna kampanja učinili su svoje.

Brojni prebjezi iz stranke na pokrajinskoj razini pokazuju da neki ne vjeruju u (brzi) oporavak stranke

Sonia Gandhi, predsjednica stranke, uvelike se smatra zaslužnom što Kongresna stranka nije doživjela dublji raskol 1998. godine. Tada je nakon dugog nagovaranja prihvatila biti predsjednicom stranke (što je dovelo i do odcjepljenja dijela stranke koji je formirao Nacionalističku kongresnu stranku). Gandhi je kao političarka, koja je to postala protiv svoje volje, uspješno vodila stranku, a prepuštanjem mjesta premijera stranačkom tehnokratu Manmohanu Singhu stekla je dodatne i iskrene simpatije u širokim slojevima društva.⁸

Kasnije se izbor njezina sina Rahula Gandhija za političkog nasljednika ispred karizmatične sestre Priyanke uglavnom komentirao kao dio razloga za kasniji stranački pad. Rahul nikada nije preuzeo nijednu odgovornu ili izvršnu političku funkciju, bilo na razini neke pokrajine ili na saveznoj razini. Kada potpredsjednik stranke uzima "odmor" u vrijeme vrlo važne parlamentarne rasprave o prvom cjelovitom proračunu BJP-ove vlade u veljači 2015. godine, na to se može gledati ili kao na dubokouman i pragmatičan politički potez da se sačuva od javne kritike i pripremanje za preuzimanje predsjedničke uloge u stranci ili kao na negativan znak njegove "abdikacije" unutar stranke. Unutarstranački aktivisti i analitičari šalju signale da ovu situaciju ne treba tumačiti previše dramatično, da je "nespretn" izbor vremena za odmor mladog Rahula Gandhija dobio previše prostora u analizama te da se značajnije stvari mogu i trebaju događati na razini dugo očekivanog općeg stranačkog sabora, a isto tako da je veći problem stranke to da su pokušaji mladoga Gandhija da osvježi stranačko vodstvo novim licima i pomladi stranku bili gotovo u potpunosti neuspješni. Rezultat neuspjeha približavanja glasačkom tijelu nižih slojeva društva⁹ debakl je stranke na izborima za New Delhi i potpuni prelazak njezinih i manjinskih glasova novoj Stranci običnog čovjeka (*Aam Aadmi Party*, AAP).

Na raskrižju

Postoji i razmišljanje da je Kongresna stranka žrtva svojevrsne inercije i samozadovoljstva, odnosno pretjerane samouvjerenosti. Stranka nije osuvremenila svoj pristup biračkom tijelu i nije dostupna i pristupačna široj javnosti kao AAP ili BJP.

Nedostaju stranački lideri mlađe generacije koji imaju regionalnu snažnu bazu i dobre govorničke sposobnosti kako bi parirali Modijevu stilu vođenja kampanje, koji je očito vrlo prihvatljiv sadašnjem biračkom tijelu. Mladi Rahul Gandhi smatra da je za funkcioniranje stranke važno popraviti prije svega unutarstranačku demokraciju (na što mu stariji stranački dužnosnici odmah odgovaraju kako on prvi nije izabran unutarstranačkom demokratskom procedurom, već postavljen na mjesto potpredsjednika stranke), zatim upotrijebiti nove informacijske tehnologije i približiti stranku najširim masama, kako terenskim radom tako i masovnijim učlanjivanjem u stranku.¹⁰ Stranka je isto tako očito predugo ostala vezana uz simbole i znakove iz prošlosti, a i novopridošli stranački dužnosnici uglavnom su djeca prijašnjih stranačkih patrijarha (Milind Deora, Sachin Pilot i Jyotiraditya Madhavrao Scindia).¹¹

Uz to, stranka traži i idejno i/ili ideološko osvježenje ili repositioniranje. Neki stranački čelnici smatraju da bi osuvremenjeni povratak na nehruovsku politiku lijevog centra s progresivnim socijalnim programima prilagođenima suvremenom svijetu i uz naglašeni liberalni sekularizam bio adekvatan odgovor desnom neoliberalnom orijentiranom BJP-u, koji povremeno upada i u krajnja desna skretanja uz govor mržnje

Stranka koja je od 68 godina postojanja samostalne Indije njome upravljala 49 godina, ima duboke korijene, snažnu infrastrukturu i kadrovski potencijal, neće tako lako nestati sa scene, no nova vremena i novi izazovi traže rješenja prikladna trenutku

koji rezultira čak i paljenjem crkava. Smatraju da im desno "nije mjesto" (Ganguli 2015). Prostor za stranačku modernizaciju nalazi se još i u suradnji s nevladinim organizacijama, kojih je u Indiji sve više, te u proširivanju unutarstranačke demokracije s obzirom na to da mnogi zamjeraju vrlo usku komunikaciju i preveliki utjecaj samo nekolicine pojedinaca unutar najužeg kruga na predsjednicu stranke. Tu se prije svega misli na utjecaj Ahmeda Patela, političkog tajnika stranke za kojega njegovi stranački protivnici misle da ima preveliki utjecaj na predsjednicu stranke. Jednako tako, stranci je potreban veći koalicijski potencijal s obzirom na to da je izvjesno da u nekim savezanim državama bez suradnje s lokalnim strankama nitko neće moći konstituirati vlast (nadolazeći izbori u savezanim državama Bihar i Uttar Pradeshu). Trenutna situacija ostavlja dojam da je stranka podijeljena u dvije skupine – one koji žele dolazak sina i one koji žele ostanak majke na čelu stranke (Chowdhury 2015).

Pred Kongresnom je strankom značajna i teška politička godina. Svakako treba pronaći odgovor na dugo tinjajuće pitanje stranačkog vodstva. Koplja se lome oko tradicije i želje

mnogih unutar stranke da se ostane pri obiteljskom nasljeđu dinastije Nehru-Gandhi, dok istodobno mnogi žele radikalnu modernizaciju stranke izborom "meritokratskog" vodstva, poglavito imajući pred sobom primjer Modija koji je vrlo skromnog obiteljskog porijekla, a vrlo dinamičan i uspješan politički lider, dok Rahul Gandhi nakon desetljeća u visokoj politici još uvijek nema energiju ili ambiciju koja budi respekt kod stranačkih kolega, a još manje u biračkom tijelu. Pored toga, BJP polako ali sigurno ulazi u tradicionalno biračko tijelo Kongresne stranke te to postaje jedna od bitnih karakteristika Modijeve političke strategije.¹² Kongresna stranka pokušava odgovoriti na ove izazove odlukom da osnuje tijelo unutar stranke koje će rukovoditi obilježavanjem 125. godine rođenja najvećeg borca za ravnopravnost i ukidanje kasta, Bhimrao Ambedkara, koji je bio ministar u Nehruovoj vladi odmah nakon neovisnosti i tvorac je Ustava, ali nikada nije bio član stranke (Ghildiyal 2015). U načinu izbora novog ili starog predsjednika stranke također su prisutni razni pokušaji manipulacije. Stranački čelnici koji žele smjenu na vrhu i novo i jasno vodstvo mladog Rahula govore da je moguće već na stranačkom radnom tijelu (*Congress Working Committee, CWC*) izabrati predsjednika, a da ga šire tijelo (*All India Congress Committee, AICC*), kada se kasnije sazove, samo potvrdi.

Zaključak

Stranka koja je od 68 godina postojanja samostalne Indije njome upravljala 49 godina, ima duboke korijene, snažnu infrastrukturu i kadrovski potencijal, neće tako lako nestati sa scene, no nova vremena i novi izazovi traže rješenja prikladna trenutku. Kongresna stranka, jedna od velikih političkih stranaka suvremenog svijeta, koju se po rezultatima može uspoređivati s britanskom Laburističkom strankom ili njemačkim SPD-om, stranka koja je brojnim političkim pokretima širom Azije i Afrike bila uzorom (primjerice Afričkom nacionalnom kongresu), nalazi se na velikom povijesnom raskrižju.

Bilješke

- 1 *Pradesh* je pojam koji u nizu južnoazijskih jezika, poput hindskog, bengalskog i asamskog, znači pokrajina, te se stoga često javlja u imenima indijskih saveznih država.
- 2 Ova savezna država također se naziva i Odisha.
- 3 Savezni parlamentarni izbori u Indiji se održavaju različitim danima u pojedinim saveznom državama.
- 4 Gandhi je poznat po nadimku Mahatma ("časni"), Nehru kao Pandit Nehru ("učenjak Nehru"), Bose kao Netaji ("štovani vođa"), a Patel kao Sardar ("serdar").
- 5 Indira Gandhi ubijena je nakon što je u vojnoj operaciji "Plava zvijezda", usmjerenoj protiv separatističkog pokreta Sikha u Pandžabu, uništeno važno svetište Sikha.
- 6 Rajiv Gandhi ubijen je jer ga je dio Tamilskih tigrova smatrao protivnikom borbe za tamilsku državu na sjeveru i sjeveroistoku Šri Lanke.
- 7 Među najvećim skandalima ističu se organizacija Igara Zajednice naroda (*Commonwealth Games*) 2010. godine, *Coal-gate* – dubioze oko koncesija za eksploataciju ugljena, kao i

broj 22 - kolovoz 2015.

skandali oko nabave naoružanja i dodjele telekomunikacijskih koncesija.

- 8 Neki pak tvrde da je pravi razlog prepuštanja premijerskog mjesta Singhu posljedica njezine želje da udobrovolji nacionaliste u stranačkim redovima i ne dovede ih u situaciju da moraju na čelu vlade poduprijeti ženu stranog podrijetla.
- 9 Daliti i druge kaste koje su službeno označene kao "nazadne" (*backward*).
- 10 Vidjeti intervju sa stranačkim dužnosnikom Digvijayem Singhom u časopisu *Outlook* (2015).
- 11 Milind Deora sin je bivšeg INC-ova ministra korporativnih poslova, Sachin Pilot sin je bivšeg INC-ova ministra prometa i veza, a Jyotiraditya Madhavrao Scindia sin je bivšeg ministra željezničkog prometa i titularnog maharadže prinčevske države Gwalior.
- 12 "Mi smo za siromašne i ugrožene (...) uspjeli napraviti u 6 ili 9 mjeseci ono što Kongres nije u 60 godina", izjavio je Modi u razgovoru za *Hindustan Times* (2015).

Literatura

- Anderson, P. (2012). *The Indian Ideology*. Gurgaon: Three Essays Collective.
- Chowdhury, N. (2015). Rahul versus Sonia: Every day he stays away, Congress grows more divided over who should lead it into the future. *The Times of India*. 3. travnja. <http://blogs.timesofindia.indiatimes.com/toi-edit-page/rahul-versus-sonia-every-day-he-stays-away-congress-grows-more-divided-over-who-should-lead-it-into-the-future/> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Ghildiyal, S. (2015). Congress plans calendar of events for Ambedkar's 125th birth anniversary. *The Times of India*. 4. travnja. <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Congress-plans-calendar-of-events-for-Ambedkars-125th-birth-anniversary/articleshow/46801462.cms> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Ganguli, A. (2015). Sonia in charge, but her alliance is shaky. *Gulf News*. 28. ožujka. <http://gulfnews.com/opinion/thinkers/sonia-in-charge-but-her-alliance-is-shaky-1.1481158> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Guha, R. (2014). The past and future of the Congress party. *Hindustan Times*. 2. kolovoza. <http://www.hindustantimes.com/ramachandraguha/the-past-and-future-of-the-congress-party/article1-1247609.aspx> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Guha, R. (2010). How They Got Here? One Hundred and Twenty Five Years of the Congress Party. *The Caravan: A Journal of Politics and Culture*. <http://www.caravanmagazine.in/essay/how-they-got-here> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Hindustan Times (2015). Full text of PM Narendra Modi's HT interview. *Hindustan Times*. 9. travnja. <http://www.hindustantimes.com/india-news/we-have-restored-india-s-global-credibility-in-terms-of-its-politics-economy-modi/article1-1335256.aspx> (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Indijsko izborno povjerenstvo (2009). *Archive of General Elections 2009*. http://eci.nic.in/eci_main1/statistical_report.aspx (pristupljeno 15. lipnja 2015.)

- Indijsko izborno povjerenstvo (2014). *General Election 2014*. http://eci.nic.in/eci_main1/GE2014/ge.html (pristupljeno 15. lipnja 2015.)
- Kesalu, S. V. (2013). Genesis and Evolution of Political Parties in India. *International Research Journal of Social Sciences*. 2 (2): 56–62.
- Kothari, R. (1970). *Politics in India*. Hyderabad: Orient Longman India.
- Malhotra, I. (2015). Rear View: How Narasimha Rao became PM. *Indian Express*. 6. travnja. <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/rear-view-how-narasimha-rao-became-pm/99/> (pristupljeno 6. travnja 2015.)
- Malik, F. A. i Malik, B. A. (2014). Indian National Congress at Crossroads. *Impact: International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature*. 2 (7): 21–30.
- Outlook (2015). Interview with Digvijay Singh: There May Be Differences In Looking At Things, But There Is No Rift (Between Sonia And Rahul). *Outlook*. 30. ožujka. <http://www.outlookindia.com/article/there-may-be-differences-in-looking-at-things-but-there-is-no-rift-between-sonia-and-rahul/293772> (pristupljeno 30. ožujka 2015.) ■